

Onderwerp Uitvoeringsplan armoedeprojecten 2017 en
armoedemonitor 2016

Steller J.O. Wijbenga

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 61 46 Bijlage(n) 3

Ons kenmerk 6186604

Datum – 1 MAART 2017 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Aan uw raad is toegezegd om in het eerste kwartaal van 2017 te komen met een uitvoeringsplan armoedeprojecten 2017 en de armoedemonitor over 2016. Deze stukken zijn toegevoegd als bijlage.

In december hebben we u reeds geïnformeerd over de stand van zaken van eind 2016 (6003956).

In deze brief gaan wij nader in op de focus die we hebben aangebracht. We geven aan hoe we de projecten op hun effectiviteit hebben beoordeeld. De vragen die we ons daarbij gesteld hebben zijn eveneens toegevoegd in een aparte bijlage.

We geven ook aan wat we met de motie *Ook voor MBO'ers laptop en andere schoolmiddelen* die u heeft aangenomen tijdens de raadsvergadering van december 2016.

De besteding van de extra rijksmiddelen Kansen voor alle kinderen leggen we in een apart raadsvoorstel aan uw raad voor (6194091), dat tegelijkertijd behandeld kan worden. Daarmee menen wij te voldoen aan uw motie Kansen voor alle Kinderen I, die u ook in de raadsvergadering van december 2016 heeft aangenomen. We hebben uw suggestie voor de zgn. 'babybonnen' daarin meegenomen.

Focus op armoede

Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport zijn we een proces gestart om meer focus aan te brengen in het armoedebeleid. Dat heeft ertoe geleid dat we het doel, de doelgroep en beoogde maatschappelijke effecten van het beleid scherper hebben geformuleerd. Dit alles binnen het kader van Perspectief, actieplan tegen de armoede 2015-2018.

Missie

Onze missie is om met het armoedebeleid het verschil te maken.

Armoede mag voor Stadjsers geen belemmering zijn om volwaardig mee te doen aan de samenleving. Dat geldt in het bijzonder voor kinderen en jongeren.

Het armoedebeleid richt zich daarmee primair op het verlichten van (de gevolgen van) armoede, vanuit het besef dat bij armoede er sprake is van zowel een financieel als een burgerschapsaspect.

De *bestrijding* van armoede is van groot belang maar maakt onderdeel uit van ons re-integratiebeleid, arbeidsmarktbeleid, economisch beleid etc. en valt daarmee buiten het armoedebeleid zelf.

Doel en doelgroep

Het armoedebeleid richt zich op drie doelen:

1. Het verlichten van armoede bij (alle) minima zodat zij in staat zijn om te kunnen voorzien in hun levensonderhoud en hun basisbehoeften.
2. Het ondersteunen van minima zodat zij volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. De focus ligt op gezinnen, kinderen en jongeren. Het doorbreken van intergenerationele armoede is daarbij een speerpunt. Daarnaast geven we prioriteit aan ondernemers in zwaar weer.
3. Zoveel mogelijk mensen en organisaties dragen bij aan de bestrijding en verlichting van armoede. Dit gaat dus over alle Stadgers. Nadrukkelijk betrekken we hier ook de ondernemers bij.

Maatschappelijke effecten

De maatschappelijke effecten die we daarmee willen bereiken zijn dat:

- de gevolgen van armoede zodanig gecompenseerd zijn dat minima kunnen rondkomen en voldoende kunnen voorzien in hun basisbehoeften. Waardoor zich uiteindelijk ook minder crisissituaties voordoen als gevolg van gebrek aan inkomen.
- de voorzieningen voldoende bekend en bereikbaar zijn voor minima zodat zij daarvan gebruik kunnen maken als zij daar behoefte aan hebben.
- minima volwaardig kunnen meedoen aan de samenleving, deelnemen aan activiteiten, en een netwerk opbouwen. En dat men zelf aangeeft in hoeverre men dankzij die voorzieningen meer welzijn ervaart;
- kinderen en jongeren in minimagezinnen hebben voldoende ontwikkelingskansen en zijn in staat deel te nemen aan activiteiten, zoals die er voor iedereen zijn op het gebied van sport, cultuur e.d.
- de samenleving, burgers en ondernemers, actief bijdraagt aan armoedeverlichting en meer participatie door minima, en het taboe op armoede afneemt.

Afwegingskader

Vanuit deze doelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten hebben we een afwegingskader ontwikkeld. Zie de *bijlage*. Dit kader hebben we gebruikt om bestaande en nieuwe activiteiten te wegen op hun bijdrage aan de geformuleerde doelen en effecten. Die afweging heeft ertoe geleid dat we in 2017 een aantal activiteiten willen borgen bij het reguliere beleid zodat sprake is van inclusiviteit.

Monitoren van ontwikkelingen en effecten

In het verlengde van het formuleren van doelen en maatschappelijke effecten werken we ook aan het verbeteren van de monitoring.

De eerste stap is dat we de bestaande meer cijfermatige armoedemonitor hebben uitgebreid met informatie uit de monitor Leefbaarheid en Veiligheid, die eens in de twee jaar wordt gehouden. Op deze manier zijn we in staat om meer zicht te krijgen op manier waarop minima hun eigen situatie ervaren en de mate waarin zij naar eigen zeggen deelnemen aan de samenleving.

De armoedemonitor 2016 is toegevoegd als *bijlage*. De hoofdlijn van de uitkomsten laat zich als volgt samenvatten:

- De omvang en samenstelling van de groep minima in Groningen is behoorlijk constant over de jaren heen. Dit geldt ook voor het aantal kinderen in minimagezinnen, en de verdeling over de wijken.
- Een belangrijk deel van de minima heeft langdurig een laag inkomen. Voor tweederde van de huishoudens is dat minimaal 3 jaar, voor bijna de helft is dat 5 jaar of langer.
- Minima nemen minder deel aan de samenleving dan niet-minima, in de zin dat ze minder vaak lid zijn van een (sport)vereniging en minder vaak gebruik maken van (culturele) voorzieningen. Minima doen wel vaker dan andere stadgers vrijwilligerswerk.
- Minima hebben minder sociale contacten en een kleiner netwerk dan niet-minima, en geven aan minder sociale steun te ervaren.
- Driekwart van de minima geeft aan regie over het eigen leven te ervaren. Dit is wel minder dan onder niet-minima.

Najaar 2016 hebben we ook een productenmonitor uitgevoerd om de tevredenheid over de armoedemaatregelen bij gebruikers en deelnemers en uitvoerders te meten. Men bleek over het algemeen erg tevreden te zijn met het aanbod, en had ook het gevoel dat het hen geholpen had.

Gebleken is bovendien dat de prestaties die in het Uitvoeringsplan 2016 zijn benoemd ook nagenoeg daadwerkelijk behaald.

Uw raad heeft vorig jaar gevraagd om met ingang van 1 januari 2017 de informatievoorziening en monitoring te koppelen aan de scherper geformuleerde effecten, en u hierover bij de stand van zaken 2017 te informeren of de beoogde doelen gerealiseerd zijn en in welke mate het beleid effectief is.

Het aanbrenge van focus en de vaststelling van prestatie- en effectindicatoren bieden nu de mogelijkheid om in 2017 een integrale armoedemonitor te ontwikkelen, waarin al deze aspecten zijn opgenomen. Deze monitor zal onderdeel uitmaken van de gemeentelijke basismonitor sociaal domein, die in ontwikkeling is.

Veel maatregelen die we momenteel treffen richten zich op bewustwording, bereik en armoedeverlichting en hebben een effect op de korte termijn.

We moeten ons wel realiseren dat de *maatschappelijke effectiviteit* in de zin, dat mensen meer gaan meedoen, dat niet altijd één op één toe te schrijven is aan het armoedebeleid. Immers, alleen in samenspel met het resultaat van andere beleidsmaatregelen zal de toegevoegde waarde van armoedebeleid *op de lange termijn* moeten blijken.

Toelichting op Uitvoeringsplan 2017

In de bijlage vindt u nadere informatie over het uitvoeringsplan. Hieronder lichten we er een aantal onderwerpen uit.

Accenten

In ons uitvoeringsplan voor 2017 hebben we de vier accenten verwerkt die uw raad ons in december 2016 heeft meegegeven: focus op armoedeverlichting gezinnen in armoede, bouwen aan een duurzame wijkgerichte uitvoeringsstructuur, het betrekken van burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemers en vergroten van het bereik op basis van een specifiek communicatie-actieplan.

Motie 'Ook voor MBO'ers laptop en andere schoolmiddelen'

Er is inmiddels in noordelijk ROC-verband besloten dat geen jongere aan de poort te horen krijgt dat hij niet mee kan doen vanwege financiële belemmeringen. Alle jongeren zijn op zich verplicht een eigen bijdrage van 200 euro te betalen. Alles daarboven kan vrijgesteld worden. Na een proefperiode is door de ROC's besloten dat de minima helemaal geen eigen bijdrage meer hoeven te betalen. Stichting Leergeld doet de inkomenstoets (< 120 %) en voert uit. Daarmee is naar de mening van het college het probleem dat u met uw motie heeft aangekaart, opgelost.

Babybonnen

De fractie van de SP heeft in de raadscommissie Werk en Inkomen van 14 december jl. verzocht de mogelijkheid te onderzoeken of babybonnen en een schoolspullentas ook in het uitvoeringsplan kunnen worden opgenomen. Dat gaan we ook doen. Omdat het nieuw is en past onder de criteria van de extra middelen hebben we dit opgenomen in het raadsvoorstel *Besteding extra middelen Kansen voor alle kinderen*.

Uitstroom bijstandsgerechtigden uit de wanbetalersregeling zorgverzekering

Er zijn in onze gemeente meer dan 300 huishoudens met een bijstandsuitkering, die voor ziektekosten verzekerd zijn bij Menzis én waarop de zogenaamde wanbetalersregeling van toepassing is. Dit betekent dat zij hun ziektekostenpremie meer dan zes maanden niet hebben betaald. In die gevallen wordt bronheffing toegepast op de bijstandsuitkering. Deze huishoudens blijven marginaal voor ziektekosten verzekerd, maar betalen een forse (bestuursrechtelijke) premie aan het CAK, plusminus 125% van de gemiddelde premie. Bovendien lossen zij niet af op de ontstane premieschuld. Daardoor ontstaat een problematische situatie.

We willen in mei van dit jaar een project starten om voor deze groep uitstroom uit de wanbetalersregeling te realiseren. Naast de afmelding voor de bronheffing, willen we opname in de collectieve ziektekostenverzekering bevorderen en een werkwijze ontwikkelen die vroeg-signalering van betalingsachterstanden en het voorkomen van nieuwe instroom in de wanbetalersregeling bewerkstelligt. Omdat een premieschuld vaak niet de enige schuld van een huishouden zal zijn, gaan we dit project integraal insteken door een intensieve samenwerking tussen en co-creatie met gemeente (de directie Inkomensdienstverlening en de Groningse Kredietbank) en Menzis.

Maatwerkbudget

Een nieuw initiatief is het maatwerkbudget. Dat budget is beschikbaar voor alle WIJ teams. WIJ medewerkers kunnen dat inzetten, in natura, als zij samen met de mensen, vinden dat dit nodig is. Substantieel onderdeel daarvan is een specifiek MaatwerkKindBudget.

De besteding vindt plaats met een minimum aan regels, en een geringe verantwoordingslast. Deze medewerkers zitten dicht bij de mensen en weten wat er op

alle leefgebieden speelt. We hebben er vertrouwen in dat zij weten wat nodig is.

Kernwoorden voor hun handelen zijn: op maat, snel en met lef.

In de gemeente Zaanstad is hier succesvol mee geëxperimenteerd voor volwassenen in de uitkering. De slagvaardigheid helpt om verslechtering van de situatie te voorkomen, maar net zo goed om kansen te kunnen pakken.

Om goed en effectief te werken met dit budget is een goede voorbereiding nodig, zo is ook de ervaring in Zaanstad. We zien 2017 dan ook als een aanloopjaar, en verwachten in 2018 meer in te kunnen zetten.

Gebiedsgericht en flexibel

We hebben een flexibel budget gecreëerd om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en initiatieven, zowel op stedelijk als gebiedsniveau. Het stelt ons in staat de aanjaagrol goed te vervullen en succesvolle pilots gedurende het jaar structureel te kunnen maken. De ruimte hiervoor is ontstaan door de projecten voor 2017 scherper te begroten.

Armoede is in een aantal gebiedsprogramma's een prominent thema. Gebiedsteams maken samen met bewoners en WIJ teams analyses en plannen voor de gebieden.

Uiteraard wordt hierbij betrokken wat er al aan voorzieningen beschikbaar is.

Maar het kan nodig zijn om iets extra's te doen of om nieuwe projecten te ontwikkelen, bijvoorbeeld aansluitend bij de energie in de wijk.

Werkgroep Armoede

De focus die we hebben aangebracht betekent ook iets voor de werkwijze van de interne werkgroep Armoede. De werkgroep Armoede heeft zich geprofileerd als dé kennis en expertise groep op het gebied van Armoede binnen de gemeentelijke organisatie. Zij zet deze kennis nu sterker dan voorheen in om succesvolle projecten en werkwijzen over te dragen richting partners, de WIJ-teams, de gebiedsteams en andere (beleidsdomeinen) en om hen te adviseren over het bestrijden en verlichten van armoede in de stad. Daarnaast neemt de werkgroep expliciet de rol van aanjager. Zij signaleert, samen met de doelgroep, kansen en knelpunten en weegt af óf en op welke wijze dit kan worden opgepakt.

Vervolg

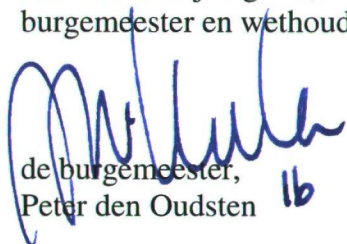
De rapportage en verantwoordingscyclus rond *Perspectief* wijkt tot nu toe af van de reguliere P&C cyclus. Dat is verwarrend en doet een extra beroep op ambtelijke capaciteit. We hebben al eerder aangegeven dat we stapsgewijs het armoedebeleid in lijn gaan brengen met de reguliere cyclus, daarmee ook rekening houdend met uw wens voor één integraal afwegingsmoment.

Dat willen we nu concretiseren. We hebben onze werkwijze aangescherpt, gaan dit jaar de besteding van de oude en nieuwe middelen integreren en hebben aanlooptijd nodig om de nieuwe middelen te besteden. Een stand van zaken in oktober 2017 komt dan ook te vroeg.

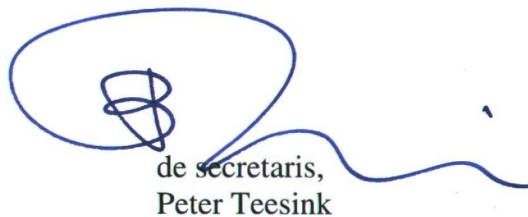
Daarom zullen we u in april 2018 deze uitgebreide nieuwe integrale armoedemonitor over het hele jaar 2017 toesturen, inclusief de definitieve cijfers over 2017. Ook maken we een analyse van de resultaten en effecten. Deze rapportage zal betrekking hebben op het totale budget voor het armoedebeleid, inclusief de nieuwe kindmiddelen.

Deze monitor is ook van belang als opmaat voor het beleidsmatig vervolg van de nota Perspectief. Die loopt eind 2018 af. Dit is dan ook voor uw raad ook een logisch beïnvloedingsmoment.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage Vragen afwegingskader

We hebben de *bestaande* projecten en de resultaten daarvan besproken aan de hand van een vragenlijst. Op basis van een weloverwogen afweging hebben we een beoordeling gemaakt of een project zichtbaar en meetbaar bijdraagt aan de maatschappelijk effecten die we beogen. Een gevolg is dat een klein aantal projecten is afgefallen. Die zullen we gaan afbouwen. Van de *nieuwe* projecten hebben we een inschatting gemaakt alvorens ze op te nemen in ons voorstel.

Het afwegingskader helpt ons nu én in de toekomst keuzes te maken op basis van effectiviteit en efficiency. Het is niet bedoeld om politieke keuzes te maken, wel om ook die te kunnen toetsen.

Vragen afwegingskader

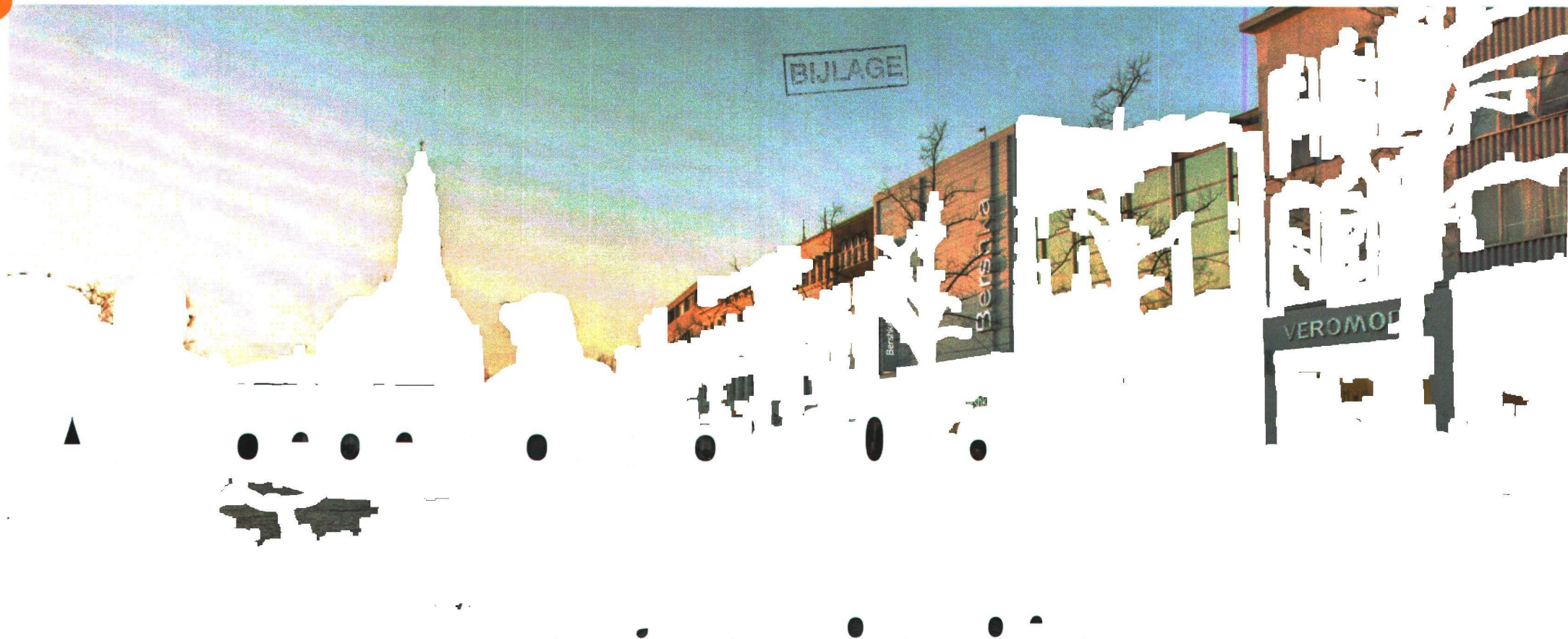
1. Draag het project aantoonbaar en effectief bij aan één of meer van de beoogde maatschappelijke directe effecten?
  - De gevolgen van armoede zijn zodanig gecompenseerd dat minima kunnen rondkomen en voldoende kunnen voorzien in hun basisbehoeften. Waardoor zich uiteindelijk ook minder crisissituaties voordoen als gevolg van gebrek aan inkomen.
  - De voorzieningen voldoende bekend en bereikbaar zijn voor minima zodat zij gebruik kunnen maken indien zij daar behoefte aan hebben.
  - Minima volwaardig kunnen meedoen aan de samenleving, deelnemen aan activiteiten, en een netwerk opbouwen.
  - Kinderen en jongeren in minimagezinnen ontplooiën hun talenten en zijn in staat deel te nemen aan activiteiten, zoals die er voor iedereen zijn op het gebied van sport, cultuur e.d.
  - De samenleving, burgers en ondernemers bijdraagt aan armoedeverlichting en meer participatie door minima, en het taboe op armoede afneemt.
2. Is het project gericht op minimaal één van de doelgroepen:
  - a. vangnet voor minima
  - b. meedoen van kinderen en jongeren en gezinnen in armoede
  - c. prioritaire doelgroepen laaggeletterden en ondernemers in zwaar weer?
  - d. (bij bestaande projecten): is de doelgroep tevreden? (Gegevens uit de productenmonitor van oktober 2016)
3. Voorziet het project in een gesignaleerde of gebleken behoefte van minima?
4. Is er sprake van een effectieve én efficiënte inzet van middelen en capaciteit, afgezet tegen het totaalbudget van de bestedingen? En kan het eventueel ook goedkoper?
5. Is sprake van een bewezen methodiek en hoe zit het met de meetbaarheid?

Vervolg vragen

Van de projecten die door de selectie kwamen hebben we ons afgevraagd:

1. In hoeverre is er (nog) een rol weggelegd voor de gemeente of kan het project ook bij een partnerorganisatie worden ondergebracht?
2. Kan het project ook aan de lijn worden overgedragen, omdat we immers willen toewerken naar inclusief beleid?

Over deze vragen gaan we in 2017 in gesprek. Doel is om per project te bezien wanneer en onder welke voorwaarden projecten kunnen worden overgedragen.

Erik van der Werff

Klaas Kloosterman

www.os-groningen.nl

Februari 2016

BASIS VOOR BELEID

Inhoud

Samenvatting	4
1 Armoede nader bekeken	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Wat zijn minima?	5
1.3 Hoe krijg je minima in beeld?	5
1.4 Beperkingen van de onderzoeksmethode	6
1.5 Aanpak van het onderzoek	6
2 Ontwikkeling van armoede	7
2.1 Landelijke ontwikkeling	7
2.3 Aandeel langdurige minima constant	9
3 Minimahuishoudens nader bekeken	10
3.1 Kenmerken minima	10
3.2 Verdeling minimahuishoudens over de wijken	11

4	Sociale aspecten van armoede	14
4.1	Van de minima heeft 42% moeite met rondkomen	14
4.2	Geen verschil in inzet voor de buurt	14
4.3	Toegang tot sport en gebruik (culturele) voorzieningen	14
4.4	Vrijwilligerswerk en mantelzorg	15
4.5	Minder sociale contacten en minder sociale steun	15
4.6	Welbevinden	15
4.7	Concluderend	16
	Bijlage	17
	Colofon	18

Samenvatting

In deze monitor kijken we naar de stand van de armoede in de gemeente Groningen in 2016. We spreken van armoede als een huishouden beschikt over minder dan 110% van het wettelijke minimum.

Aantal kinderen in armoede blijft gelijk

In 2016 leeft ongeveer één op de zeven huishoudens binnen de gemeente Groningen in armoede. Het aandeel minimahuishoudens schommelt al jaren rond de 14 procent.

Ook in 2016 geldt dat ongeveer één op de vijf Stad-Groningse kinderen opgroeit in armoede.

Er zijn een aantal Groningse wijken waar het aandeel minimahuishoudens aanzienlijk hoger ligt dan gemiddeld. Dit zijn de Oosterparkwijk, Beijum, Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk.

Minima kunnen vaak slecht rondkomen

Ongeveer veertienduizend willekeurig gekozen inwoners van de stad hebben in 2016 meegedaan aan de enquête naar de leefbaarheid in de stad-Groninger woonwijken. We kijken naar een aantal verschillen tussen minima en niet-minima.

Van de minima zegt 42% 'moeilijk' of zelfs 'helemaal niet' rond te kunnen komen. Bij de niet-minima is dit 4%.

Minima hebben minder sociale contacten dan niet-minima

Minima hebben minder sociale contacten en kennen naar hun gevoel minder mensen met wie ze echt kunnen praten of aan wie ze hulp en advies kunnen vragen (sociale steun).

Minima zijn minder tevreden met hun leven

Minima zijn minder tevreden met hun leven, voelen zich minder gezond, hebben het gevoel minder grip te hebben op hun eigen leven en zijn minder tevreden over hun manier van meedoen in de samenleving.

Die hier gevonden samenhang wijst niet altijd naar een oorzakelijke relatie tussen bijvoorbeeld welbevinden en het hebben van weinig geld. Andere intermediaire factoren zoals gezondheid kunnen een grote rol spelen. Hiermee wordt bedoeld dat lichamelijke en/of geestelijke klachten ook kunnen leiden tot zowel weinig geld (geen betaald werk) als een geringe mate van welbevinden.

Ook geldt dat (ondanks de gevonden verschillen) niet alle uitkomsten voor minima erg negatief zijn. Zo geeft bijvoorbeeld driekwart van de minima aan wél grip te hebben op het eigen leven (tabel welbevinden, pag. 13) en kent bijna 80% van de minima wél voldoende mensen die ze om hulp of advies kunnen vragen (tabel sociale steun, pag. 13).

1 Armoede nader bekeken

1.1 Inleiding

In deze armoedemonitor beschrijven wij aan de hand van een analyse van gegevensbestanden de ontwikkeling van armoede in de gemeente Groningen. In dit hoofdstuk zetten we uiteen welke methodiek we hiervoor gebruiken en welke beperkingen hierbij gelden.

1.2 Wat zijn minima?

Bij dit onderzoek naar armoede in de stad gebruiken we de volgende definitie: Een minimum(huishouden) is een huishouden met inkomsten op maximaal 110% van het wettelijk minimum. Voor verschillende huishoudens-samenstellingen wordt hiervoor jaarlijks een norm berekend. Deze definitie komt sterk overeen met het door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde criterium bij haar bepaling van een minimumhuishouden. Het verschil tussen de normen van het CBS voor de verschillende huishoudens-samenstellingen en onze methodiek is beperkt.

1.3 Hoe krijg je minima in beeld?

Omdat wij als Groningse onderzoekers geen toegang hebben tot de inkomensgegevens van onze burgers, maken we gebruik van andere bronnen om tot een inschatting te komen van het aantal minimahuishoudens in de stad. Hiervoor gebruiken we gegevensbestanden vanuit verschillende gemeentelijke registraties. Er is daarbij gekozen voor registraties die over de afgelopen periode betrouwbaar zijn te vergelijken. In dit rapport spreken we van een minimahuishouden als één of meer personen in het huishouden gebruik maken van tenminste één van de volgende regelingen:

- Een uitkering levensonderhoud, verstrekt door de gemeente Groningen (Participatiewet (voorheen Wwb), IOAW, IOAZ, BBZ).
- Het in traject zijn of gebruik maken van schuldhulpverlening door de Groningse Kredietbank (GKB).
- Eén of meerdere van de volgende inkomensondersteunende maatregelen, die beschikbaar zijn voor burgers met een inkomen onder 110% van het wettelijk minimum:
  - (Gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen
  - Langdurigheidstoelage / Individuele inkomensvoorslag (vervanging van de langdurigheidstoelage sinds 2015)
  - Bijzondere bijstand.

Voor de uitkeringen levensonderhoud en het klant zijn bij de GKB is als peildatum 1 november genomen. Deze aantallen zijn afgezet tegen de totale bevolkingsomvang op 1 november van het peiljaar.

Wij nemen in de monitor het gebruik van schuldhulpverlening ook mee als indicator om minimahuishoudens te bepalen. Vaak gaat het om een combinatie van factoren die maakt dat, ondanks dat er bij sommige huishoudens strikt genomen sprake kan zijn van een inkomen boven de 110-procentnorm, deze huishoudens het door de schuldensituatie financieel toch erg moeilijk hebben.

1.4 Beperkingen van de onderzoeksmethode

Door het ontbreken van inkomensgegevens is er een groep minima die wij niet in beeld hebben, namelijk burgers met een minimuminkomen die geen gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen. Dit betekent feitelijk dat we het aantal minima enigszins zullen onderschatten.

Volgens de definitie die wij in dit onderzoek gebruiken, zijn de Groninger studenten minima. Omdat studenten vaak maar een korte periode in armoede leven met goede vooruitzichten, willen we niet dat de grote hoeveelheid studenten het beeld van de Groningse armoede vertekent. De hierboven genoemde regelingen zijn grotendeels voor studenten niet toegankelijk, waardoor de vertekening beperkt is. De uitzondering hierop is de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen, waar studenten wel voor in aanmerking komen. Dit geldt voor studenten die zelfstandige woonruimte hebben of de langst wonende bewoner zijn van een studentenwoning zonder onttrekkingsvergunning. Hierdoor kan een lichte overschatting van het aantal minima plaatsvinden.

Door een wijziging in de werkwijze van het verwerken van de kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen, kan het aantal kwijtscheldingen per 2016 afwijken van de voorgaande jaren. In 2016 is het Hefpunt -de organisatie die de waterschapsbelasting int en namens de gemeente de kwijtschelding regelt- overgestapt op een nieuw proces waarbij het Inlichtingenbureau de aanvragen controleert. Als gevolg hiervan worden er minder kwijtscheldingen onterecht toegekend. Bovendien was er op het moment van dataverzameling (januari 2017) nog een kleine achterstand in het verwerken van aanvragen van kwijtscheldingen.

1.5 Aanpak van het onderzoek

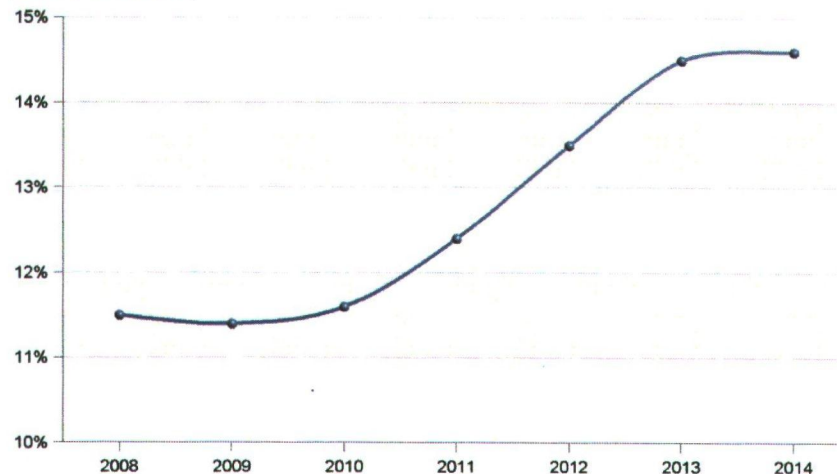
Naast de analyse van minimahuishoudens, kijken we in dit onderzoek ook naar gegevens afkomstig uit de Groninger wijkenquête naar leefbaarheid en veiligheid. Een grote groep inwoners van de stad heeft daar in 2016 aan meegedaan. We richten ons in dit onderzoek op een aantal onderwerpen uit deze enquête waarvan we vermoeden dat ze samenhangen met het hebben van weinig geld.

2 Ontwikkeling van armoede

2.1 Landelijke ontwikkeling

Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen in Groningen, willen we eerst de landelijke ontwikkelingen op het gebied van armoede in kaart brengen. Het CBS houdt de ontwikkeling van het aantal huishoudens met betrekking tot de 110% van de lage-inkomensgrens bij aan de hand van inkomensgegevens. Deze grens is goed vergelijkbaar met de 110% van het wettelijk minimum die wij hanteren. Het CBS baseert zich op inkomensgegevens van de Belastingdienst. Deze gegevens hebben als nadeel dat ze pas ruim een jaar nadat een kalenderjaar is afgelopen beschikbaar komen. *{op het moment van schrijven, januari 2017, zijn de cijfers van het CBS voor 2015 nog niet beschikbaar, we hopen deze in een later stadium aan te kunnen leveren.}*

Landelijke ontwikkeling huishoudens onder 110% lage-inkomensgrens
(CBS Statline, 2016)

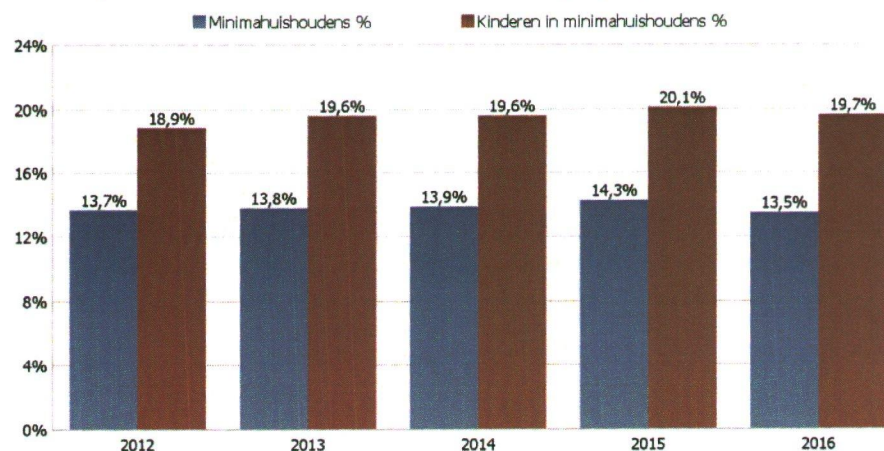
2.2 Ontwikkeling in Groningen

Wij houden sinds 2012 op eenduidige wijze gegevens van de minima in de gemeente Groningen bij. Op deze manier kunnen we de ontwikkelingen van het aantal minimahuishoudens in de gemeente Groningen volgen. In de grafiek op de volgende pagina staat de ontwikkeling weergegeven van het aantal minima-huishoudens en het aantal kinderen in minimahuishoudens over de afgelopen vijf jaar.

Duidelijk is te zien dat de ontwikkelingen heel gering zijn. Sinds 2012 zijn er kleine ontwikkelingen geweest, maar lijkt het aandeel minima in Groningen zich te centreren rond 14% (ongeveer één op zeven). Wel zien we over de jaren 2012-2015 een stijging van het aantal minimahuishoudens. Maar doordat ook het aantal huishoudens een duidelijke groei heeft, valt op dat de relatieve ontwikkeling beperkt is.

Het percentage kinderen dat in armoede opgroeit is sinds 2012 redelijk stabiel. Iets minder dan 20% van de kinderen die in Groningen leeft, maakt onderdeel uit van een minimahuishouden.

Percentage minimahuishoudens en kinderen in Groningen per jaar

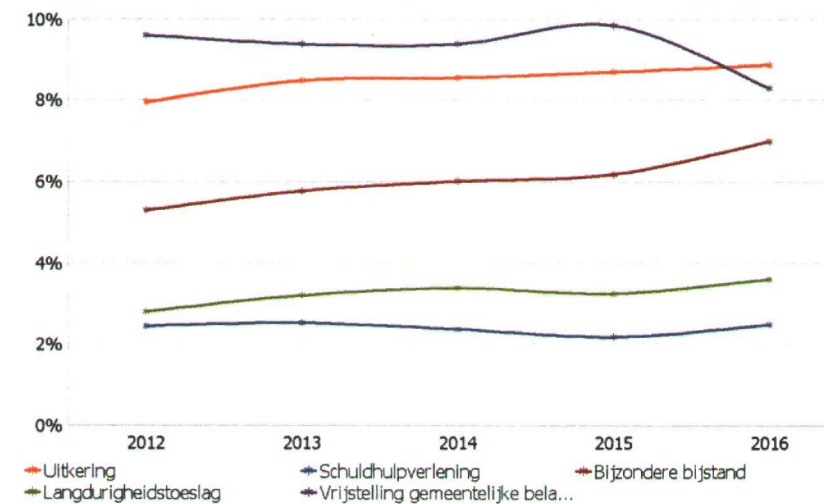
De daling van het aantal minimahuishoudens in onze cijfers van 2016 is voor een deel veroorzaakt door de daling van het aantal kwijtscheldingen van de gemeentelijke belasting. Deze daling heeft vermoedelijk te maken met de verandering van werken bij het verstrekken van de kwijtschelding (zie 1.4). In de onderstaande tabel worden de aantallen minimahuishoudens weergegeven die bij de percentages horen.

Aantal huishoudens en minimahuishoudens per jaar

Jaar	Aantal huishoudens	Aantal minimahuishoudens
2012	120.224	16.461
2013	122.256	16.878
2014	124.353	17.298
2015	124.871	17.840
2016	125.214	16.921

In de volgende figuur hebben we gekeken naar de ontwikkeling van de individuele regelingen en voorzieningen. Hierin is duidelijk te zien dat er inderdaad een duidelijke daling is van het aantal huishoudens dat (gedeeltelijke) kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen heeft gekregen. We zien daarentegen wel een stijging bij de andere regelingen, vooral in het aantal huishoudens dat bijzondere bijstand heeft gekregen. Het overzicht met de exacte aantallen vindt u in de bijlage bij dit rapport.

Ontwikkeling aantal huishoudens dat gebruik maakt van minimaregelingen

2.3 Aandeel langdurige minima constant

Vervolgens kijken we naar de huishoudens die langere tijd als minimum-huishouden te boek staan. We spreken van langdurige minima als huishoudens minimaal drie jaar minder dan 110% van het wettelijk minimum aan inkomen hebben.

In de onderstaande tabel zien we dat dit aandeel aanzienlijk is. Ongeveer twee derde van alle stad-Groningse minima leeft al drie jaar of langer in armoede. Op dit moment zien we hier over de jaren geen ontwikkelingen in. Van alle minimahuishoudens in 2016, komt bovendien bijna de helft (49%) in de bestanden van alle jaren voor. Dit betreft dus huishoudens die al minimaal vijf jaar leven van minder dan 110% van het sociaal minimum.

Huishoudens die drie jaar of langer minima zijn

Jaar	Aantal minimahuishoudens	Percentage van totaal
2014	11.273	65%
2015	11.992	67%
2016	11.032	65%

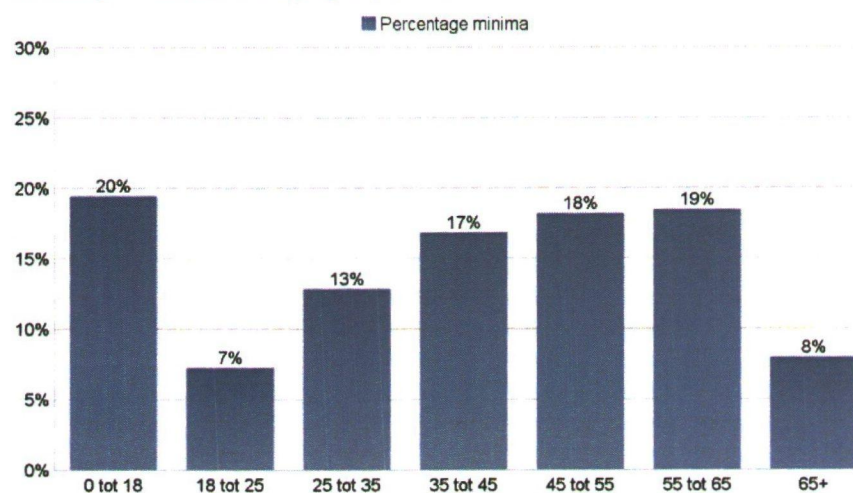

3 Minimahuishoudens nader bekeken

3.1 Kenmerken minima

In de onderstaande figuur ziet u de percentages aan minima onder de verschillende leeftijdsgroepen. Zoals al enkele jaren het geval is, is de armoede het hoogste onder kinderen tot 18 jaar. Omdat er in de groep van 18 tot 25 veel studenten vallen, ligt juist binnen die categorie het percentage minima erg laag. Boven de 25 jaar zien we de armoede per leeftijdsgroep wat stijgen tot aan de 65 jaar. Van de inwoners van de gemeente Groningen boven de 65 jaar behoort slechts acht procent tot de minima.

Percentage minima per leeftijdsgroep (2016)

Minima	5.628	3.104	5.006	3.870	4.139	3.812	2.005
Inwoners	28.855	42.916	38.940	22.895	22.679	20.557	25.221

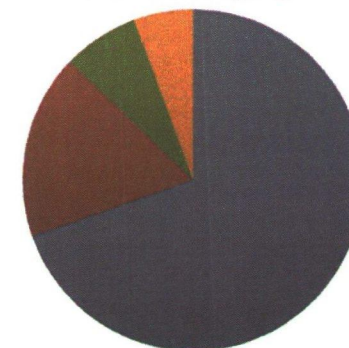
Hoe wonen minima?

De cirkeldiagrammen hiernaast geven de verdeling weer van de huishoudenssamenstelling. We kijken hierbij zowel naar de minima in 2016, de langdurige minima (over alle vijf jaren een minimahuishouden) en ter vergelijking naar de verdeling van de gehele populatie van de gemeente Groningen.

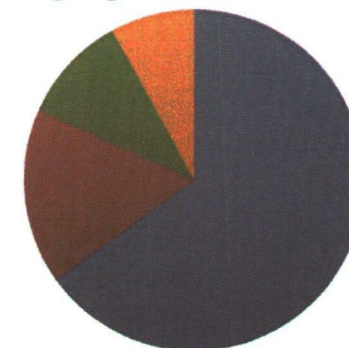
We zien onder de minima een duidelijke oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen. Daarentegen zijn er onder de minima naar verhouding minder samenwonenden en samenwonenden met kinderen.

Onder de langdurige minima zien we minder alleenstaanden, maar naar verhouding meer gezinnen. In vergelijking met alle minima zijn de langdurige minima vaker samenwonend of samenwonend met kinderen.

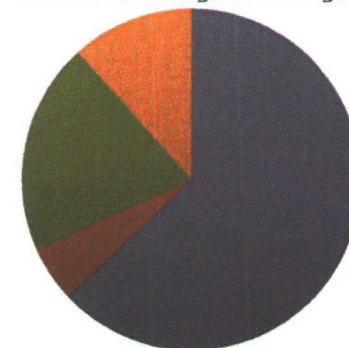
Minimahuishoudens (2016)

Langdurige minimahuishoudens (>5 jaar)

Alle huishoudens gem. Groningen (2016)

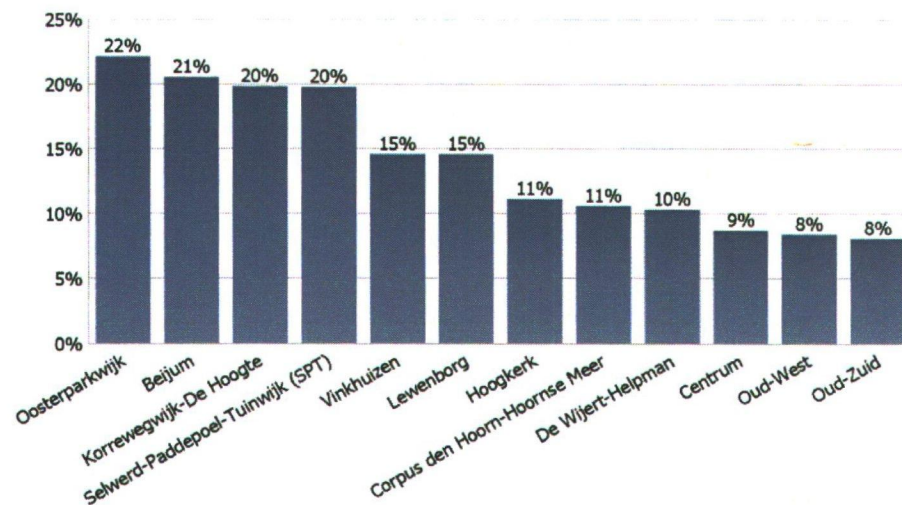
■ Alleenstaand ■ Samenwonend
■ Eenouder ■ samenwonend met kinderen

3.2 Verdeling minimahuishoudens over de wijken

In onderstaande figuur staat het aandeel minimahuishoudens per wijk van de stad. Op de volgende pagina's staan ook een kaart met daarop de grafische weergave van deze informatie en een tabel met de exacte aantallen minima. Net als bij de vorige metingen is er een aantal wijken dat er bovenuit springt qua percentage minima. De Oosterparkwijk blijft de wijk met verhoudingsgewijs de meeste minimahuishoudens.

Na de Oosterparkwijk gelden Beijum, Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk als de wijken met de meeste minima.

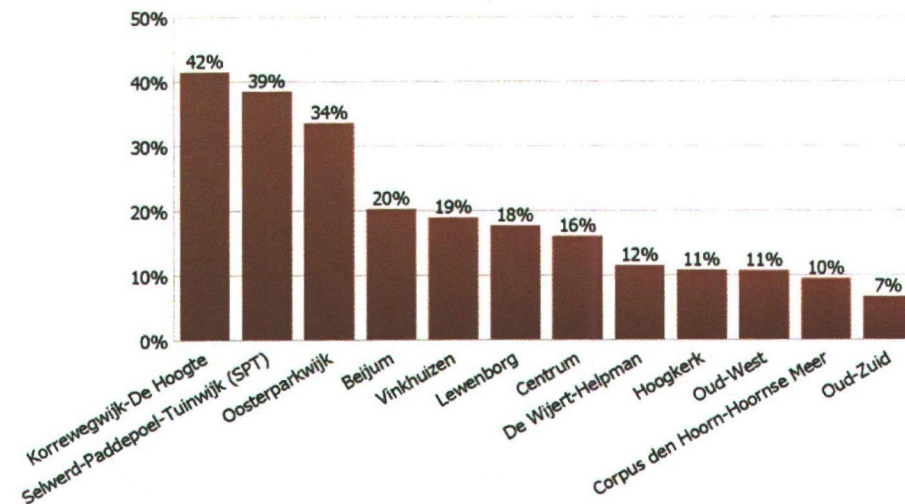
Percentage minimahuishoudens per wijk (2016)

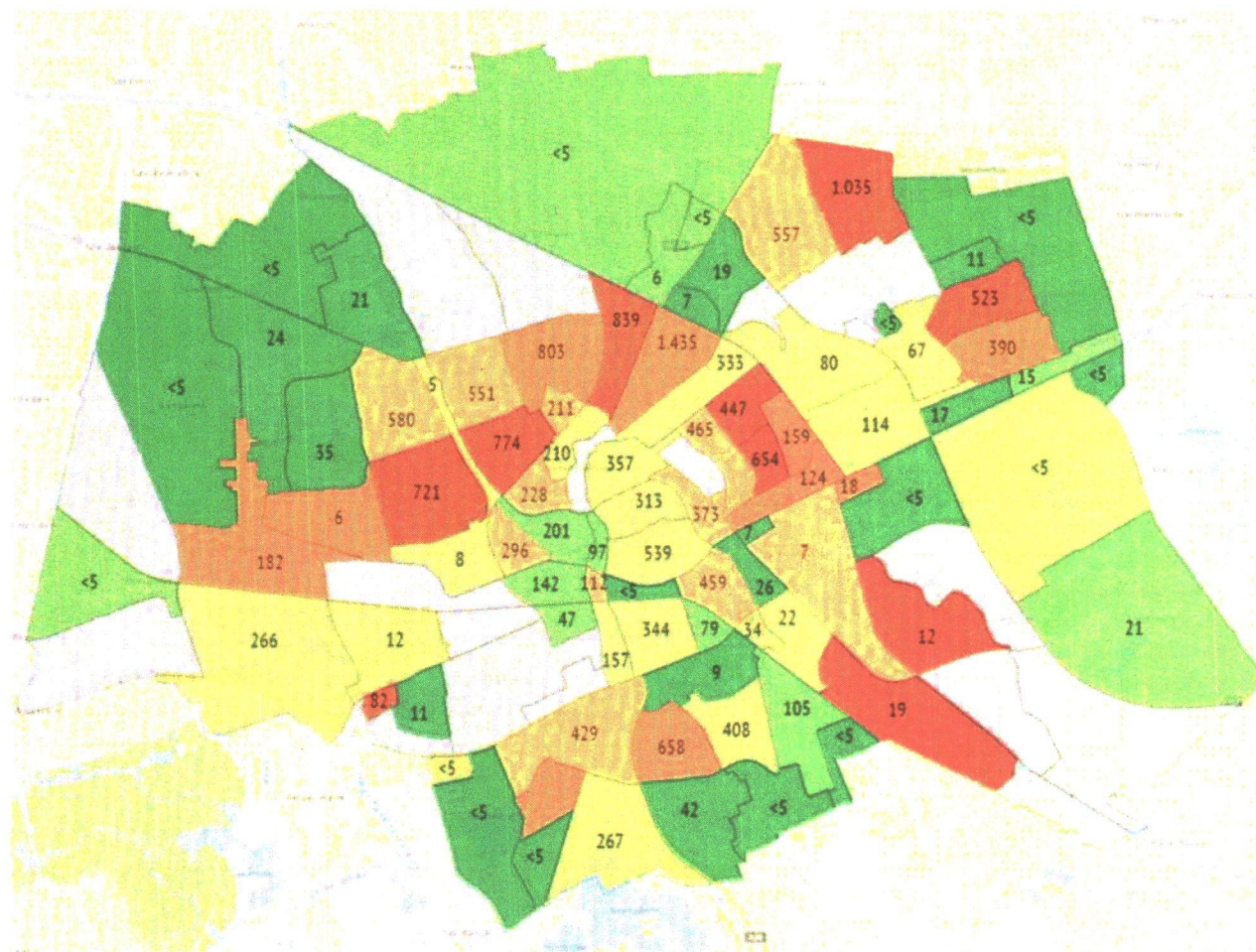
Kinderen in minimahuishoudens

Van alle kinderen in de stad Groningen groeit ongeveer één op de vijf kinderen op in een minimahuishouden. Er is een aantal wijken waar dit percentage beduidend hoger ligt. Het aandeel kinderen in minimahuishoudens is dit jaar, net als in het voorgaande jaar, het hoogste in de Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk. Ook in de Oosterparkwijk wonen duidelijk meer kinderen in minimahuishoudens dan gemiddeld.

Percentage kinderen in minimahuishoudens per wijk (2016)

Percentages en aantallen minimuma per wijk

Percentages

- < 4
- 4 < 7
- 7 < 11
- 11 < 18
- 18 < 25
- >= 25

Eenheid
% hh

Speciale waarden
Lege waarde

Aantal minimahuishoudens en kinderen in minimahuishoudens per wijk (2016)

Wijk	aantal huishoudens	Aantal minimahuishoudens	Percentage minimahuishoudens	Aantal kinderen	Aantal kinderen in minimahuishoudens	Percentage kinderen in minimahuishoudens
Beijum	7.764	1.596	21%	3.678	748	20%
Centrum	17.256	1.513	9%	765	124	16%
Corpus den Hoorn-Hoornse Meer	6.289	668	11%	1.734	166	10%
De Wijert-Helpman	12.067	1.248	10%	3.256	378	12%
Hoogkerk	4.983	556	11%	3.154	345	11%
Korrewegwijk-De Hoogte	12.513	2.486	20%	1.916	798	42%
Lewenborg	8.037	1.174	15%	3.702	657	18%
Oosterparkwijk	8.358	1.854	22%	1.440	485	34%
Oud-West	10.649	901	8%	1.233	133	11%
Oud-Zuid	15.144	1.230	8%	1.348	91	7%
Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk (SPT)	11.169	2.212	20%	2.630	1.014	39%
Vinkhuizen	8.569	1.252	15%	3.286	624	19%

4 Sociale aspecten van armoede

We hebben vorig jaar veertienduizend Groningers uitgenodigd om mee te doen aan een enquête naar de leefbaarheid in de stad-Groninger woonwijken. Eén van die vragen ging over het inkomen van de respondenten. Op basis van de antwoorden op die vraag delen we respondenten in in minima (110% van het wettelijk minimum, zie paragraaf 1.2) en niet-minima.

4.1 Van de minima heeft 42% moeite met rondkomen

Alle respondenten werden gevraagd of het huishouden waarvan zij deel uitmaakten kon rondkomen met het voor dat huishouden beschikbare inkomen. Bij de groep niet-minima gaf 4% aan dat dat 'moeilijk was' of zelfs dat men 'helemaal niet rondkomen'. Bij de minima gaf 42% een zelfde antwoord.

In de rest van dit hoofdstuk kijken we naar de verschillen binnen de enquête tussen beide groepen als het gaat om (buurt)participatie, gebruik van voorzieningen, sociale contacten en welbevinden. Van deze thema's wordt vaak gedacht dat ze samenhangen met het hebben van weinig geld. Wij kijken of dat inderdaad het geval is en melden hier de statistisch significante (betekenisvolle) verschillen tussen beide groepen.

4.2 Geen verschil in inzet voor de buurt

We hebben de respondenten gevraagd of ze zich de afgelopen 12 maanden actief hebben ingezet voor hun woonbuurt. Dat inzetten kan bijvoorbeeld als vrijwilliger (voor ouderen, een school, of een sportvereniging), het meedoen aan schoonmaakacties in de buurt, of meehelpen en/of zitting nemen in het bestuur van een buurthuis. Met betrekking tot deze aspecten werden geen verschillen gevonden tussen minima en niet-minima.

Stadgers voelen zich over het algemeen verantwoordelijk voor de eigen buurt. Niet-minima (91%) meer dan minima (84%). Minima hebben ook iets minder vaak (72% om 82%) het idee dat iemand wel een oogje in het zeil houdt als ze (even) niet thuis zijn.

4.3 Toegang tot sport en gebruik (culturele) voorzieningen

Opvallend is het verschil in de mate waarin respondenten sporten. Dat minima minder vaak lid zijn van een sportvereniging of een sportschool dan niet-minima is gezien de daaraan verbonden kosten goed voorstelbaar. Niet-minima sporten ook vaker.

Ook maken minima minder gebruik van het culturele aanbod (en andere voorzieningen) in de stad dan niet-minima. Zie hiervoor de onderstaande tabel.

Gebruik van (culturele) voorzieningen

	Minima	Niet-minima
Bezoek film, theater, concert of museum	72%	90%
Bezoek festival, braderie of evenement	71%	86%
Bezoek café, restaurant of discotheek	72%	91%
Lid sportvereniging	27%	45%
Doet aan sport	55%	73%

4.4 Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Het doen van vrijwilligerswerk wordt gezien als een belangwekkende component van actief burgerschap: meedoen in de stad. De meeste stadjes zijn wat dat betreft ook behoorlijk actief. Iets meer minima doen vrijwilligerswerk (22% minimaal één keer per week) dan niet-minima (13%). Met betrekking tot mantelzorg zien we geen duidelijke verschillen tussen beide groepen.

Aan de respondenten die vrijwilligerswerk doen is gevraagd waar ze dit doen. De soorten vrijwilligerswerk die duidelijk vaker door minima óf door niet-minima worden beoefend staan vermeld in de onderstaande tabel.

Vrijwilligerswerk	Minima	Niet-minima
Vrijwilliger bij sportclub of culturele vereniging	22%	34%
Vrijwilliger bij andersoort organisatie	44%	27%
Vrijwilligerswerk: Training / scholing geven	32%	16%
Vrijwilligerswerk: Bestuurlijke taken	14%	30%

4.5 Minder sociale contacten en minder sociale steun

Gaat het hebben van weinig geld gepaard met een minder sociaalnetwerk? Uit de onderstaande tabel blijkt dat dit inderdaad het geval is. Van alle vormen van contact worden alleen die via de sociale media door de minima beter onderhouden dan door de niet-minima.

Sociale contacten (percentage: minimaal één keer per week)

	Minima	Niet-minima
Contact familieleden	72%	81%
Contact vrienden of goede kennissen	72%	78%
Contact bureu	51%	63%
Contact overige buurtgenoten	22%	30%
Contact overige inwoners in de stad	39%	48%
Contacten digitaal (e-mail, social media)	24%	17%

Naast de kwantiteit van de sociale contacten is vooral ook de kwaliteit van die contacten van belang. Is er iemand bij wie je steun kunt zoeken als het even niet meer gaat? Mensen aan wie je om hulp of advies kunt vragen?

Sociale steun (op iemand terug kunnen vallen)

	Minima	Niet-minima
Mensen in mijn omgeving waarmee ik echt kan praten	53%	73%
ik ken voldoende mensen die ik om hulp of advies kan vragen	79%	90%

4.6 Welbevinden

Huishoudens die het financieel moeilijker hebben kennen dus ook nog eens minder mensen met wie ze kunnen praten over zaken die hen echt aan het

hart gaan. Dit gegeven wordt meer betekenisvol als blijkt dat het welbevinden onder de minima) minder is dan bij de niet-minima.

Welbevinden

	Minima	Niet-minima
Regie over eigen leven, belangrijke dingen in je leven kunnen veranderen	76%	89%
Tevreden over de manieren van meedoen in de samenleving	67%	83%
Ik voel me gemiddeld genomen gelukkig (afgelopen twee weken)	57%	79%
Ik ben momenteel tevreden met mijn leven	61%	87%
Ik beoordeel mijn eigen gezondheid als goed of zelfs uitstekend	72%	90%
Ik heb last van mijn lichamelijke en/of geestelijke gezondheid	54%	25%

Mensen met minder geld hebben beduidend meer problemen met de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Ze zijn minder tevreden over hun leven en hebben het idee dat ze minder controle (regie) hebben over hun leven.

4.7 Concluderend

We vinden dus op een aantal vlakken een samenhang tussen het hebben van weinig geld enerzijds en een aantal maatschappelijke en psychosociale factoren. Die samenhang wijst niet per se naar een oorzakelijke relatie tussen beiden. Andere intermediaire factoren zoals gezondheid kunnen een grote rol spelen. Hiermee wordt bedoeld dat lichamelijke en/of geestelijke klachten ook kunnen leiden tot zowel weinig geld (geen betaald werk) als een geringe mate van welbevinden.

Daarnaast geldt ook dat (hoewel minima op een aantal factoren minder scoren dan niet minima) niet alle uitkomsten voor minima erg negatief zijn. Zo geeft bijvoorbeeld driekwart van de minima aan wél grip te hebben op het eigen leven (tabel welbevinden) en kent bijna 80% van de minima wél voldoende mensen die ze om hulp of advies kunnen vragen (tabel sociale steun).

Bijlage

Aantal (minima)huishoudens, gebruik regelingen en kinderen in (minima)huishoudens gemeente Groningen 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal huishoudens	120.224	122.256	124.353	124.871	125.214
Aantal kinderen in huishoudens	28.493	28.707	28.950	28.794	28.499
Huishoudens uitkering	9.560	10.370	10.640	10.863	11.103
Huishoudens schuldhulpverlening	2.954	3.097	2.956	2.731	3.120
Huishoudens bijzondere bijstand	6.368	7.057	7.482	7.730	8.762
Huishoudens langdurigheidstoelage/individuele inkomensvoet	3.380	3.927	4.227	4.071	4.533
Huishoudens vrijstelling gemeentelijke belastingen	11.559	11.480	11.679	12.307	10.404
Totaal aantal huishoudens met minimaregeling	16.461	16.878	17.298	17.840	16.921
Percentage huishoudens met minimaregeling	13,7%	13,8%	13,9%	14,3%	13,5%
Minimahuishoudens met kinderen	3.181	3.296	3.323	3.371	3.221
Aantal kinderen in minimahuishoudens	5.372	5.630	5.679	5.790	5.601
Percentage kinderen in minimahuishoudens	18,9%	19,6%	19,6%	20,1%	19,7%

Peildatum bevolkingsgegevens: 1-11-2016

Colofon

Armoedemonitor 2016

Auteurs:

Erik van der Werff
Klaas Kloosterman

Opdrachtgever:

Gemeente Groningen

Fotografie:

Onderzoek en Statistiek Groningen

Uitgave:

Onderzoek en Statistiek Groningen

Toelichting

In dit uitvoeringsplan willen we enkele projecten eruit lichten, waar we het komende jaar hard aan werken. Alles wat we doen heeft de toets van het afwegingskader doorstaan. De effecten en resultaten gaan we monitoren.

Dit uitvoeringsplan is gebaseerd op het reguliere budget voor armoedeprojecten, dat in totaal 2.509.500 euro bedraagt. We zullen de uitvoering goed afstemmen met de besteding van de extra structurele middelen (1.100.000) voor kinderen in armoede, die we met ingang van 2017 van het Rijk ontvangen. Over de besteding daarvan ontvangt u separaat het raadsvoorstel *Besteding extra middelen Kansen voor alle kinderen*. (6194091)

Daarmee ontstaat een structureel totaalbudget van 3.638.500 euro voor armoedeprojecten. Bij sommige maatregelen zal met ingang van 2017 het reguliere budget opgehoogd worden met de extra middelen. Dat kan uiteraard alleen als ze voldoen aan de criteria die aan deze middelen verbonden zijn.

Voor kinderen en jongeren tot 18 jaar is nu in totaal 2.126.500 euro beschikbaar.

Wij houden bij de uitvoering rekening met de accenten die uw raad bij de bespreking op 21 december 2016 van de raadsbrief over de Stand van zaken 2016 (6003957) aan ons heeft meegegeven:

1. Focus op gezinnen in armoede binnen de projecten, om vooral voor kinderen en jongeren tot en met 23 jaar de gevolgen van armoede te verlichten. Dit accent omvat het hele kindpakket, inclusief de extra inzet als genoemd in het raadsvoorstel.
2. Bouwen aan een duurzame wijkgerichte uitvoeringsstructuur voor het armoedebeleid. Zie hiervoor ook de begeleidende raadsbrief bij dit uitvoeringsplan.
3. Betrekken van burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij het armoedebeleid.
4. Ontwikkeling en uitvoering van een specifiek communicatie-actieplan gericht op het nog beter bereiken van de doelgroep en de partners, met als middel een laagdrempelige website en inzet van social mediakanalen.

1. Basis op orde

Budget: 939.000

Doel is dat met name bij kinderen en jongeren op de leefgebieden school, thuis en vrije tijd de basis op orde is. Ze moeten niet met honger op school zitten, voldoende en passende kleding hebben, kennis meekrijgen over gezond gedrag, en basisveiligheid ervaren.

Vaak is bij deze activiteiten tegelijkertijd sprake van meedoen.

Diverse armoede-activiteiten dragen hieraan bij. Denk aan het uitdelen van fruit op scholen, ontbijt en lunch op scholen, zwemvangnet, thuisadministratie van Humanitas, koken in de moestuin, kledingbanken Maxima en Zeecontainer.

Hieronder uitgelicht:

Garantiebijdrage Voedselbank

De Voedselbank voorziet een specifieke doelgroep van het allernoodzakelijkste voedsel om te overleven. Dat wordt op allerlei manieren ingezameld.

De Voedselbank gaat verhuizen naar de Ulgersmaweg en breidt uit. Tot nu toe ontvangt de Voedselbank van ons 25.000 euro als garantiebijdrage voor de kosten van huur, energie e.d.

Omdat de nieuwe locatie groter is en meer kost wat betreft huur en energie hogen we onze garantiebijdrage op tot maximaal 70.000 euro. De aard van onze bijdrage verandert niet: het *blijft* een garantiebijdrage. Voor de inrichting heeft men zelf voldoende fondsmiddelen geworven.

Stichting Urgente Noden (SUN)

Deze (Groningse) stichting kan op korte termijn directe noden lenigen. Maatschappelijke organisaties doen de screening en vragen aan. Men heeft de beschikking over diverse, soms landelijke fondsmiddelen. We subsidiëren de coördinator van SUN met 60.000 euro.

Bonnen voor kinderen en jongeren

In 2016 zijn bonnen voor kleding en speelgoed uitgereikt voor kinderen van 4 – 14 jaar. In 2017 introduceren we ook bonnen voor spullen die nodig zijn voor baby's en peuters van 0 – 4 jaar. De uitbreiding vindt plaats met de extra kindmiddelen.

Preventieve aanpak GKB (Groningse Kredietbank)

Het is bekend dat veel minima met schulden kampen. Daarvoor is professionele hulp beschikbaar. Voor die hulp geldt dat die het best zo snel mogelijk ingezet kan worden als er schulden zijn. Hoe kleiner de schuld hoe beter en duurzamer de oplossing. Schulden bij jongeren veroorzaken nogal eens schooluitval. Door vroegtijdig hulp te bieden kan dit voorkomen worden. Eurocoaches zijn schuldhelpverleners die gespecialiseerd zijn in de schuldhelpverlening aan jongeren. Vanuit de (MBO-)scholen is er behoefte aan eurocoaches die op de scholen zelf werken. Daar gaan we in 2017 in nauwe samenwerking met de scholen op inzetten.

Financiële educatie start al in het basisonderwijs. Maar om effectief te zijn is een ketenaanpak met veel herhaling noodzakelijk. Diverse preventieprojecten richten zich dan ook op de leerlingen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, MBO, HBO en WO. De Week van het geld en Moneyways zijn daar voorbeelden van.

Voor volwassenen biedt de website van de GKB o.a. het Startpunt Geldzaken. Dit e-pakket biedt een stap-voor-stap-aanpak aan burgers die willen (leren) sparen of hun schulden aanpakken.

Uitstroom bijstandsgerechtigden uit de wanbetalersregeling zorgverzekering

We starten in mei een project om bijstandsgerechtigden uit de wanbetalersregeling zorgverzekering te halen, en een werkwijze ontwikkelen om al vroeg te signaleren of sprake is van betalingsachterstanden. Meer informatie hierover in de brief aan uw raad (6186604).

2. Meedoen

Budget: 1.169.500

Deze activiteiten hebben als doel dat materiële belemmeringen worden weggenomen voor kinderen, jongeren en volwassenen in armoede om van voorzieningen gebruik te maken die er voor alle Stadjes zijn. Voorbeelden zijn o.m. de fietsverstrekking, het bijbaanproject in de Binnenstad, taalcoaches Humanitas, inspiratiegroepen Cato, Toentje, mentorenproject t'win, e.a. Hieronder uitgelicht:

Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds (JSF) en Jeugd Cultuur Fonds (JCF)

Deze drie stichtingen zorgen ervoor dat kinderen mee kunnen doen aan vrijetijdsactiviteiten. Ze betalen lidmaatschapsgelden of cursuskosten, en deels ook materialen die nodig zijn.

In het kader van de extra kindmiddelen hebben ze gezamenlijk een flinke groei-ambitie. Meer hierover in het raadsvoorstel *Extra besteding middelen Kansen voor alle kinderen*.

Leerondersteuning VO leerlingen

Sommige jongeren in gezinnen met een minimuminkomen krijgen thuis onvoldoende begeleiding om hun huiswerk te maken. Soms is er thuis ook geen eigen rustige en veilige huiswerkplek, computer of internetverbinding. Dit leidt soms tot afstroom.

Scholen bieden wel huiswerkklassen aan, maar daar is veelal geen ruimte om specifieke vakkennis op te doen. VinkhuysWerk biedt huiswerkbegeleiding aan jongeren in het VO, deelname kan alleen op indicatie. Elke deelnemer volgt twee keer in de week huiswerkbegeleiding. Er is contact met de WIJ en met de mentoren op de scholen. In 2016 maakten 30 jongeren hiervan gebruik.

Vanwege de groeiende vraag is het aanbod uitgebreid naar Werkman VMBO / locatie Kluiverboom. Hier kunnen alle jongeren aan deelnemen, omdat wie net boven het minimum zit ook geen mogelijkheden heeft voor relatief dure leerbegeleiding. Hier is ook aanvullend een huiskamer ingericht.

In 2017 wordt deze activiteit uitgebreid, en worden studenten ingezet mede om de kosten te drukken. Bezien wordt hoe dit een structurele activiteit kan worden. De leerondersteuning wordt uitgebreid naar zaken als schoolkeuze, het vinden van een bijbaan, en activiteiten gericht op talentontwikkeling. Ruim 80% van de leerlingen komt uit de wijken Lewenborg en Beijum. In samenwerking met het gebiedsteam Oost wordt in 2017 de mogelijkheden verder uitgewerkt. En wordt vanuit het bestaande programma Lewenborg XL jeugd (i.s.m. WIJ Lewenborg en de Vensterwijk) uitgebreid naar het VO. Hierover zijn ook contacten met de Hanzehogeschool en WIJS. De gemeente fungeert als aanjager en verbinder. Vanuit armoedebeleid bekostigen wij alléén wat extra nodig is voor kinderen uit minimagezinnen.

Schoolkosten

We zijn in gesprek met het VO over de financiële belemmeringen voor VO leerlingen. Hier wordt m.n. de aanschaf van een rugzak, rekenmachine en de verplichte kosten zoals kluisjes en fietsenstalling genoemd. We willen het komende jaar gebruiken om samen met Leergeld en de VO scholen afspraken te maken over deze kosten.

We willen er nu wel voor zorgen dat financiën geen belemmering vormen om mee te doen en goed onderwijs te volgen. En stellen daarom een extra bedrag van 50.000,- beschikbaar zodat Leergeld het komende jaar deze leerlingen in ieder geval tegemoet kan komen.

Ondernemers in zwaar weer

Ondernemers die het hoofd maar moeilijk boven water kunnen houden zijn als geprioriteerde groep aangemerkt. Aan intensieve, individuele begeleiding van deze ondernemers ontbreekt het nu nog in het (gemeentelijk) aanbod. Vanuit Armoedebeleid hebben we ervaring met deze trajecten. Trajecten die als zeer nuttig door de deelnemers worden aangemerkt. Het gaat om de projecten Stadoogst en Werk aan je Winkel.

We werken daarom een nieuw aanbod uit waarbij we de goede ervaringen van eerdere, soortgelijke trajecten meenemen. Uiteraard doen we dat in nauwe samenwerking met de directie WIMP (PTO – parttime ondernemen in de bijstand) en Economische Zaken.

Van Hulley

Het Groningse naaiatelier Van Hulley heeft samen met gemeente, het Noorderpoort en stichting Lezen en Schrijven een eigen drempelloos MBO-traject ontwikkeld, toen de AKA opleiding werd opgeheven. Om de deelnemers aan van Hulley, die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, een alternatief te bieden hebben deze partijen de handen ineen geslagen. Vrijwilligers van Humanitas ondersteunen met taallessen, taal rekenen en

ondernemersvaardigheden staan ook op het programma. De gemeente neemt de kosten van een begeleider voor zijn rekening.

Maatwerkbudget

We bieden de WIJ teams de mogelijkheden om snel en effectief in te kunnen spelen op behoeften van minima als dat in gesprekken aan de orde komt. Alle WIJ teams krijgen daarvoor de beschikking over een zgn. stedelijk maatwerkbudget, zonder gebonden te zijn aan formaliteiten en regels. We gaan wel monitoren waar dit geld zoal aan besteed wordt. We hebben hiervoor ons licht opgestoken bij de gemeente Zaanstad, waar al twee een succesvolle pilot loopt. In 2017 gaan we dit verder uitwerken en invoeren.

Big data: alle minima een Stadjerspas, uitbreiding aanbod

In 2017 willen we overgaan tot een automatische verstrekking van de Stadjerspas aan alle minima. Dat heeft tot gevolg dat het aantal abonnees groeit van 14.000 naar 25.000.

Daar kunnen naar schatting nog zo'n 1000 minima bij komen die we nu nog niet in beeld hebben. Dit zijn Stadjers die geen gebruik maken van regelingen, maar toch een inkomen hebben dat onder de norm ligt.

Voor deze uitbreiding met 12.000 abonnees zal naar schatting 240.000 extra budget nodig zijn (de gemiddelde abonnee gebruikt ongeveer 20 euro per jaar). Een deel van de uitbreidingskosten wordt bekostigd uit de extra kindmiddelen.

Het aanbod van de Stadjerspas voor 2017 wordt uitgebreid met producten en diensten die bijdragen aan verbinding van mensen en slim omgaan met geld. Zo wordt het mogelijk gratis te bellen naar belangrijke telefoonnummers, en gaan we excursies organiseren. Meer initiatieven staan op stapel.

De Stadjerspas zal steeds meer een functie krijgen als toegang en als uitvoerder van andere regelingen binnen het armoedebeleid. Zij zorgen ook voor de inkomenstoets.

Laaggeletterden

Jasmijn, Alfacollege en Noorderpoort college hebben een ketenaanpak ontwikkeld voor taalondersteuning voor laaggeletterden. Wij dragen bij aan de uitvoeringskosten.

3. Armoede als maatschappelijke opgave

Budget: 401.000

Onder deze noemer scharen we activiteiten die te maken hebben met bewustwording, communicatie, informatievoorziening en training. Doel is om armoede bespreekbaar te maken, de kennis erover te vergroten, het maatschappelijk debat aan te jagen, het gebruik van voorzieningen te vergroten. We hebben alle inspanningen en de planning daarvan ondergebracht in een communicatie-actieplan 2017.

Voorbeelden zijn o.a. de inzet van brugfunctionarissen, de ruim 30 weggeefkasten, flexibel budget, inzameling van fietsen, Sint Martinus Pronkjewail, het doen van onderzoek (o.a. monitor), de Groninger Uitdaging.

In dit blok nemen we ook de overige uitvoeringskosten op.

Hieronder uitgelicht:

Platform vraag en aanbod goederen en diensten

Het verlichten van armoede is een opgave voor de hele stad. Een middel om dat te bereiken is het oprichten van een community: een digitaal platform waarop alle Stadjers goederen en diensten om niet kunnen aanbieden aan minima. Te denken valt aan bv. Ondernemers, studenten, ouderen, organisaties, maar ook minima zelf.

We regelen de toegang zo dat ook alléén minima deze kunnen afnemen.

We sluiten aan bij het landelijk concept Quiet.nl. Het voordeel is dat we van de ervaringen elders kunnen leren bij het opzetten van dit Gronings platform.

Voorbeelden zijn het aanbieden van huiswerkbegeleiding, overtollige spullen, coaching, klussen etc.

Dit platform zal in 2017 uitgewerkt en gerealiseerd worden.

Pro-actief benaderen van minima en het aanvragen simpeler maken

We willen de gevolgen van armoede verkleinen voor mensen die leven in armoede én stimuleren dat ze ondanks geldgebrek toch mee kunnen doen. Daarbij houden we rekening met de eigenheid van de doelgroep. Onze uitgangspunten hierbij zijn:

1. Pro-actieve benadering: een attente en pro-actieve benadering vanuit de gemeente waarbij de burger geholpen wordt om die (inkomens)regelingen en voorzieningen aan te vragen waar hij recht op heeft. Zo mogelijk doen we dat op basis van één aanvraagformulier.
2. Digitale drempels weg: we willen de regelingen toegankelijker maken en digitaliseren, zodat mensen makkelijker, met een druk op de knop, verschillende regelingen kunnen aanvragen.
3. Bewustwording voor armoede vergroten: we informeren intermediairs over de regelingen en geven ze instrumenten om mee te werken.

Instrumenten die hiervoor worden ingezet zijn:

- website: 1x digitaal aanvragen
- Stadspas zoveel mogelijk gebruiken als inkomenscheck én als communicatiemiddel
- Overige communicatiemiddelen, zowel on- als offline

Trainingen Armoede dichtbij

Inmiddels hebben meer dan 300 professionals deze training gevolgd. Er is grote belangstelling voor, ook bij fracties van uw raad, de kerken en andere organisaties. In feite is de huidige training een soort introductie in het onderwerp. Doel is om bij te brengen wat het betekent om in armoede te leven en hoe je kunt herkennen of daar sprake van is in je contacten.

De inbreng van ervaringsdeskundigen heeft een duidelijke meerwaarde.

We boren nog nieuwe doelgroepen aan, we werken inmiddels samen met mensen van het Sint Martinus Pronkjewail project, die vergelijkbare trainingen geeft. We bezien ook of behoefte is aan een vervolgtraining om bijvoorbeeld de bekendheid met bestaande voorzieningen en regelingen te vergroten, dan wel in de sfeer van gespreksvoering. We zijn bezig om met de praktijkbegeleiders van WIJ hierop een aanbod te ontwikkelen. Ook medewerkers van WIMP worden getraind.

In 2017 willen we twee grote netwerkbijeenkomsten organiseren om armoede te bespreken en te beleven, o.a. naar aanmelding van de film I Daniel Blake en wellicht de tv serie Schuldig. De vraag die we gaan stellen is: hoe maken wij het verschil voor de minima in 2017?

Serviceteam minimaloket

De adviseurs van het Serviceteam behoren zelf tot de minima en hebben zich ontwikkeld tot experts op het gebied van minimaregelingen en -voorzieningen. Op het Harm Buitenplein helpt men passanten en worden minima telefonisch benaderd om mensen voor te lichten over de mogelijkheden. In 2016 zijn 8000 mensen benaderd, waarvan er 3000 geholpen konden worden. In de Oosterpark en in Corpus is men op huisbezoek geweest, samen met een WIJ teammedewerker.

Men doet dit werk maximaal een half jaar, waarna de meesten uitstromen naar regulier werk. De ambitie voor 2017 is om de werkzaamheden verder uit te bouwen.